

”People don’t frighten me. Places frighten me.”

Kaupunkitilan ulottuvuudet I am in Eskew -audiodraamassa

Petra Hirvonen

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimus, uskontotiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Tammikuu 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Tiivistelmä

Kandidatutkielmani kohteena on brittiläinen fiktiivinen kauhu-/scifiaudiodraama ”I am in Eskew”, jonka on tuottanut Muna Hussien ja kirjoittanut sekä esittänyt Jon Ware (2018–2019). Audiodraaman tarina koostuu päähenkilön David Wardin tuottamista äänitteistä, eli jaksoista, joissa hän kertoo arjestaan ja pakohaaveistaan kauhujentäytyteisessä ”Eskew” nimisessä kaupungissa. Tarina on monitulkintainen ja -teemainen, mutta sen miljöön tilat ja näiden merkitykset hahmoille ovat audiodraaman kulmakiviä kuten myös tutkimukseni kohteina. Tutkin, minkälaista tilaa audiodraaman ääni ja narratiivi luovat, miten näihin tilakäsityksiin heijastuu kapitalismi ja miten tila näyttäytyy suhteessa sen kauhutyylilajin teemoihin. Jaksoja on kolmekymmentä yhteensä ja ne ovat vaihdellen 20–45 minuutin pituisia. Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista sisällönanalyysia ja Richard Sennettin teoria ”uudesta kapitalismista” ohjaa tulkintaani. Viitekehitykseni muodostuu tilan ja kauhun tyylilajin suhteesta. Tärkeimpiä lähdeoteoksiani ovat kirjallisuus kapitalismista, kaupunkiympäristöstä, tilasta sekä kauhusta. Tutkimustuloksissani nousee esille audiodraaman tarinan tilassa esiintyvän vallan eri ulottuvuudet sekä niiden vaikutukset hahmoihin kuten myös kauhun yhteensopivuus tyylilajina audiodraaman kanssa.

Avainsanat: tila, valta, kaupunki, kaupunkitila, kapitalismi, vihamielinen arkkitehtuuri, kauhu

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	2
1 Johdanto	5
1.1 Tutkimusaihe ja -kysymykset.....	5
1.2 Aikaisempi tutkimus	6
1.3 Tilan käsite ja kauhugenre.....	6
1.4 Tutkielman teoreettinen viitekehys	8
1.5 Sisällönanalyysi	8
1.6 Aineiston esittely ja tutkimusetiikka	9
2 Audiodraaman neljä tärkeintä tilaa.....	12
2.1 Kaupunki, joka ei välitä ihmisistä	12
2.2 Tila ilman ihmisten lämpöä.....	15
2.3 Häkki, jota ihminen kutsuu kodiksi	17
2.4 Kuuntelija osana kaupunkitilaa	19
3 Johtopäätökset	23
4 Aineistot.....	24
5 Lähteet	25

1 Johdanto

Kuljemme kaupunkien kaduilla ja ohitamme muita ihmisiä, mutta mietimme harvoin tarkemmin kaupunkia sekä sen tiloja, vaikka ne ovat arjessamme jatkuvasti läsnä. Tämän läsnäolon vaikutukset ovat laaja-alaisia ja tutkimalla tarkemmin tekijöitä, jotka muodostavat sekä fiktiivisen että oikean asuinympäristön fyysisenä sijaintina kuten myös monitulkintaisena tilana, voimme ymmärtää paremmin ympäristön tärkeyden ihmiselle ja suhteemme vuorovaikutuksellisuuden tähän (Saarikangas 2002, 49). Jon Waren kauhu-audiodraamassa kauhu syntyy tarinan kaupunkimiljööstä, sen merkityksestä asukkaille ja tämän kontrollista heihin. Sen teemat liittyen mielenterveyteen, julmuuteen ja toivottomuuteen sekä kummallinen miljöö eivät ole vain kiinnostavia, vaan ne kannustavat kuuntelijaa ajattelemaan uudella tavalla tuttuja asioita, kuten kaupunkia. Tämän lisäksi kauhu tyyliä on oma intohimoni, ja fiktiivisenkin tilan tutkiminen kauhun näkökulmasta syventää ymmärrystämme ympäristön tärkeydestä ihmiselle, siitä miten ihmiset muokkaavat ympäristöä ja ovat sen muokattavina.

1.1 Tutkimusaihe ja -kysymykset

Kandidatutkielmassani tutkin tilan käsitettä ja sen muodostumista Jon Warenin kirjoittamassa ja näytellyssä sekä Muna Hussenin tuottamassa kauhu-audiodraamassa nimeltään ”I am in Eskew” (2018–2019). Audiodraaman tapahtumat sijoittuvat labyrinttimaiseen ja jatkuvasti muuttuvaan kaupunkiympäristöön, jonka alistava vaikutus on jatkuvasti läsnä päähenkilön arjessa. Koen tällaisen tulkinnan aktiivisesta ympäristöstä sopivan hyvin moderniin maailmaamme, jossa kaupunkiympäristö leviää yhä laajemmalle ja sen suunnittelun avulla pyritään vaikuttamaan eri ihmisryhmien toimintaan, kuten syrjäyttämiseen julkisesta tilasta (Keil 2016, 69; Koskela 2009, 40). Tämän lisäksi ihmisten omat kokemukset ja merkityksenannot vaikuttavat tilan syntymiseen (Enges ym. 2015, 134–135). Tila ei ole siis neutraali tai irrallinen ihmisistä. Tällaista ympäristön monipuolista tulkintaa sekä sen hyödyntämistä vallanvälineenä ilmenee audiodraaman tarinassa. Huomion kohdistaminen tarinan tilaan sopii hyvin myös muiden tilantutkimuksen käsitteiden puolesta, joiden tematiikka ilmenee tarinassa, kuten valta ja toimijuus (Enges ym. 2015, 133, 139).

Tutkimuskysymykseni ovat: 1. Minkälaista tilaa äänet ja narratiivi audiodraamassa luovat? 2. Miten tila näyttäytyy suhteessa sen kauhutyylilajin teemoihin? ja 3. Miten ympäristön synnyttämät kokemukset ovat osa laajempaa kapitalismin vaikutusta ihmisiin, tilaan ja sosiaalisiin suhteisiin? Keskityn tilan muodostumiseen modernissa läntisessä kaupunkiympäristössä, sen sosiaaliseen ja yksilölliseen luonteeseen sekä sen rooliin kauhugenressä. Jaan tarinan tilan tutkimisen kuvailuihin Eskew -kaupungista, joissa keskityn suurimmaksi osaksi sen fyysisiin rakenteisiin, jotka eivät kuitenkaan ole neutraaleja vaan vuorovaikutuksellisia hahmojen kanssa. Seuraavaksi keskityn tilan

sosiaalsiin suhteisiin sekä siihen, mitä tiloja ne muodostavat. Tämän jälkeen kohdistan huomioni päähenkilön omaan tilaan, joka on yksityinen ja jolle hän luo henkilökohtaisen merkityksen arkensa kautta.

1.2 Aikaisempi tutkimus

Tila käsitteenä ja sen tutkiminen nousivat kulttuurien tutkimuksessa laajemman huomion kohteeksi 1990-luvulla, ja keskustelu keskittyi tilan tuottamiseen sosiaalisena prosessina sekä valtaan ja politiikkaan siinä (Enges ym. 2015, 133). Tämän lisäksi humanistinen maantiede, joka kehittyi kriittisen yhteiskuntamaantieteen (1960–1970-luvuilla) rinnalle, tarkastelee yksilöiden paikkoihin liittämiä merkityksiä subjektiivisten kokemusten, arvojen ja tunteiden kautta. Se tutkii ihmisen suhdetta ympäristöön myös hyödyntämällä taideaineistoja, erityisesti kaunokirjallisuutta. (Haarni ym. 1997, 16, 18.) Ympäristön sekä tämän tilojen tutkiminen ovat olleet osa tutkimusmaailmaa jo pitkän aikaa. Tutkimuskirjallisuuteni koostuu yhteiskunta- ja kirjallisuustieteen teksteistä kuten myös kulttuurien tutkimuksen, ympäristötieteen ja aluepolitiikan sekä kaupunkitutkimuksen teoksista, kuten Kevin Lynchin ”Image of the city”, Xavier Aldana Reyesin toimittama ”Horror. A literary history” sekä Karoliina Laakkosen ja Nina Mustikkamäen ”Kaupunkitila, -pelko ja -suunnittelu” teoksista. Tutkimusaiheeni on siis monitieteinen, mutta itse keskityn tutkimukseni toteuttamiseen kulttuurien tutkimuksen näkökulmasta, hyödyntäen myös yhteiskuntatiedettä ja urbaanitutkimusta.

En löytänyt muuta tutkimusta I am in Eskew -audiodraamasta lukuun ottamatta Aldona Kobussen kirjoittaman artikkelin ”*I am in Eskew: Soundscape, Cityscape and Mindscape of Hostile Architecture*”, joka analysoi sitä, miten audiodraama hyödyntää mediamuotoansa kauhutarinan luomiseen sekä tarinan erilaisia tulkintatapoja. En kuitenkaan hyödynnä tätä artikkelia työssäni, sillä se analysoi melko samanlaisia teemoja kuten minä eikä sillä ole tarjottavana omaa tekstiäni tukevia aineistoja. Suurin osa lähdekirjallisuudestani on englanninkielistä, jonka takia lisään sulkeisiin alkuperäisen sanan, jos sille ei ole suoraa ja sopivaa suomennosta tai koen tärkeäksi tuoda sen esille kokonaisvaltaista ymmärrystä varten. Kun lainaan audiodraamasta suoria viittauksia, jätän ne myös alkuperäiskielelleen eli englanniksi.

1.3 Tilan käsite ja kauhugenre

”Tilan” (eng. space) ajatellaan usein viittaavan yksinomaan fyysiseen rakenteeseen, mutta moni tieteenala näkee sen ennen kaikkea sosiaalisesti määritettynä (Laakkonen & Mustikkamäki 2000, 14). ”Kaupunkitila” taas tarkoittaa kaikkea fyysistä arkkitehtuuria mitä on kaupungissa, kuten katuja. Kuitenkin tähän käsitykseen kuuluu myös ajatus toisiaan seuraavista tilasarjoista, joista kaupunki muodostuu ja jotka ihmisen liike ja sosiaaliset suhteet lävistävät. (Laakkonen & Mustikkamäki 2000,

14.) Tila, kuten kaupunkitila, voidaan siis nähdä ihmisen elämän ja yhteiskunnallisten prosessien tuotteena, jota tulkitaan subjektiivisesti, kulttuurisesti ja erottamattomana osana yhteiskuntaa (Häkli 1997, 82). Tutkielmassani määrittelen sekä kaupunkitilan että kaiken muun aineistossani esiintyvän tilan tämän kautta, eli fyysisten rakenteiden, jotka kuitenkin muodostuvat sosiaalisista suhteista ja ihmisen, tässä tutkielmassa hahmojen, subjektiivisesta tulkinnasta. Analyysissäni korostuu myös tilan yhteiskunnallinen luonne, joka syntyy kapitalismista. Tutkimuksessani tämä tarkoittaa tilan syntymistä sekä ymmärtämistä kapitalistisesta näkökulmasta, jossa korostuu hahmojen keskinäinen kilpailu, ihmisen näkeminen esineenä subjektin sijaan sekä vahvemman tahon vaikutus kaikkeen. Todellisuudessa tämän tahon voidaan ymmärtää olevan markkinoiden vaihtelevat suhdanteet, joista kapitalismi hyötyy ja jonka armoilla työtä tekevä yksilö on. Audiodraamassa tämän korvaa Eskew, joka kaupunkina hallitsee kaikkea oman tahtonsa mukaan.

Tila muodostuu myös kulttuurista, mutta olen jättänyt audiodraaman tarinan mahdollisen kulttuurin analyysin syrjään. Tämä ei johdu siitä, etteikö sitä olisi tarinassa, vaan siitä, että se ei ole tarkasti määritelty. Suurimman osan juonesta myös sijoituessa mystiseen kaupunkiin Eskewiin, koen sen turhaksi ja harhaanjohtavaksi yrittää tällaisen miljöön kulttuuria selvittää. Koen, että aineistoni tilakäsitykset liittyvät enemmän modernin ajan kaupunkiympäristöön, jota nykykapitalismi hallitsee ja tämän takia rajoitan analyysini näihin piirteisiin. Nykykapitalismin hallinta ilmenee muun muassa siinä, miten tilasta on tullut sosiaalista pääomaa, ja varallisuus sekä hallitsevan luokan tarpeet ratkaisevat kaupunkitilan muokkaantumisen (Koskela 2009, 40–41).

I am in Eskew -tarinaa kuvaillaan kauhu-/"weird fiction" audiodraamaksi (iamineskew.com) sekä "science fiction" tarinaksi eli tieteisfiksioksi (kuuntelualustat Spotify ja iTunes). Kauhua tyylilajina voidaan pitää sellaisena, joka pyrkii herättämään katsojassaan, lukijassaan tai kuuntelijassaan affektiivisen reaktion vetoamalla vahvoja tunteita, kuten inhoa, pelkoa, ahdistusta tai jopa ihailua ja mielihyvää, herättäviin elementteihin. Se on siis samalla rajoja rikkovaa viihdettä, mutta parhaimmissa kauhutarinoissa on myös monitulkintaisia sosiaalisia ja historiallisia piirteitä. (Reyes 2016, 11, 13.) Aineistoni kauhu kumpuaa sen tarinan miljöön turvattomuudesta, sen synnyttämästä vainoharhaisuudesta, julmuudesta, ahdistuksesta ja näiden vaikutuksista yksilön sekä ihmisryhmän toimintaan. Tämän taas tulkitsemisen kuvaavan laajempaa yhteiskunnallista ja sosiaalista ilmiötä, jota kauhutarina pyrkii tuomaan esille käsiteltävässä muodossa fiktiivisen miljöönsä kautta. Käsitelen tätä jokaisessa analyysikappaleessa vaihtelevin määrin.

I am in Eskew -audiodraama kuuluu ennen kaikkea on spekulatiiviseen fiktion, jota voidaan pitää kattavana yläkäsitteenä scifille, kauhulle ja fantasialle. Spekulatiivinen fiktio käyttää näiden tyylilajien perinteisiin kuuluvia rakenteita ja odotuksia hyväkseen vain kääntääkseen ne pääläelleen, luoden normista poikkeavaa tuttuihin kaavoihin (Kortekallio ym. 2021, 349). Kuten kyseisessä tyylilajissa,

aineistoni tarina esittää myös kauhistuttavan epätavallisen tavallisena, sellaisena, joka on luonnollinen osa ihmisen arkea ja maailmanjärjestyttä, ja jonka kanssa on vain opittava elämään huolimatta sen herättämästä järkytyksestä. Tästä huolimatta jatkan aineistoni nimittämistä kauhuksi, sillä myös sen tekijät kutsuvat sitä sellaiseksi ja se rajoittaa aineistoni tarkempaan tyyllilajiin. Kuitenkin on tärkeää tiedostaa tämän tyyllilajin luonteen, sillä tällöin ymmärrämme, ettei audiodraaman tarinan kauhu ei rajoitu päähenkilön omiin pelottaviin kokemuksiin, vaan tyyllilajina se haastaa oletetun maailman, kuten kaupungin, luonteen.

1.4 Tutkielman teoreettinen viitekehys

Tutkielmassani hyödynnän sosiologian ja urbaanitutkijan Richard Sennettin pohtimaa teoriaa ”uudesta kapitalismista” ja sen vaikutuksesta ihmisen suhteeseen itseensä, muihin ihmisiin, työhönsä sekä elämän merkityksellisyyteen. Sennett väittää teoksessaan ”työn uusi järjestys – miten uusi kapitalismi kuluttaa ihmisen luonnetta” (1998), että yksilön elämän osa-alueet sekä sosiaaliset suhteet ovat yhä enemmän tulojen ja epävakauden määrittelemiä uudessa kapitalismissa. Tämä johtaa epävarmuuteen, mielekkyyden kokemuksen menettämiseen ja vieraantumiseen yhteiskunnasta sekä itsestään. Vaikka teos on vanhempi ja yhteiskunta on muuttunut teoksen julkaisuvuodesta, uskon teorian sosiologisten analyysien sopivan aineistooni. Aineistossani ilmenee nimittäin samanlaista ihmisluonteen korroosiota, joka voidaan tulkita johtuvan yhteiskunnallisesta kehityksestä. Myös audiodraaman tekijät ovat halunneet teoksellaan tuoda esille tulkintaansa nykyajan kapitalismin vaikutuksesta ihmisen suhteeseen itseensä ja muihin sekä miten tämä ilmenee kaupunkiympäristössä, kuten tuon esille viimeisessä luvussani.

Tutkimuksen tekoani ohjaa viitekehys tilan ja kauhun suhteesta, jolloin näkökulmani sekä analyysini muodostuvat tämän viitekehysten kautta. En tarkastele tilaa esimerkiksi kaupunkisuunnittelun näkökulmasta vaan siitä, miten kauhu hyödyntää tilaa tarinassaan ja miksi se on sopiva tälle tyyllilajille. Samalla haluan tuoda esille tilan mahdolliset negatiiviset vaikutukset ja näiden selitykset, jotka kauhu voi tuoda tehokkaasti esille. Analyysissäni korostuu tilan kontrolli ja sen vaikutukset päähenkilön arkeen, jolloin tämän suhdetta kaupunkitilaansa värittää muun muassa ahdistus, turvattomuuden tunne ja vainoharhaisuus.

1.5 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on yksi yleisin laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmistä, jonka tarkoituksena on etsiä tekstin merkityksiä systemaattisesti ja objektiivisesti. Se pyrkii sanalliseen ja selkeään kuvaukseen tutkittavasta ilmiöstä siten, että sitä voi hyödyntää jatkotutkimuksissa ja tehdä johtopäätöksiä. Analyysin käyttäminen muodostuu loogisesta päättelystä sekä tulkinnasta. (Tuomi ja

Sarajärvi 2018, 117, 122.) Hyödynnän tutkimuksessani sisällönanalyysia, koska koen sen sopivan parhaiten aineistolleni. Tutkimukseni aineisto koostuu nauhoitetusta puheesta ja kirjoitetusta tekstistä (käsikirjoitus), jonka tiettyä aihepiiriä eli tilaa havainnoin ja analysoin. Tarkoitukseni on tuottaa tiivis ja yleisluontoinen kuvaus tutkimusaiheestani. Toivon myös pystyväni tuomaan analyysilläni esille sen, kuinka fiktiivisen tarinan avulla voi heijastaa nykyaikana merkittäviksi koettuja aiheita. Tämän lisäksi aineistoni tarina on ainutlaatuinen, koska esimerkiksi kummitustalon ja kummitusten sijaan se keskittyy kaupunkiin ja sen vaarallisuuteen.

1.6 Aineiston esittely ja tutkimusetiikka

Aineistoni on brittiläinen kauhu/scifiaudiodraama ”I am in Eskew” (2018–2019), jonka on tuottanut Muna Hussien ja kirjoittanut sekä ääninäytellyt Jon Ware. Audiodraama on näiden kahden ihmisen luoma, mutta jatkossa puhuessani aineistoni tekijästä viittaa Jon Wareen elleen toisin mainitse. Tämä johtuu siitä, että analysoin ennen kaikkea audiodraaman päähenkilöä, jota Jon Ware ääninäyttelee sekä audiota ja tekstiä, jonka hän on kirjoittanut. Audiodraamalla on oma sivusto (iamineskew.com), josta voi kuunnella kaikki jaksot ja lukea näiden käsikirjoitukset. Sitä voi kuunnella myös musiikkipalvelulta Spotifysta ja iTunesista, jossa on täysin oma podcastille suunnattu alusta. Molempia voi käyttää maksuttomasti ja audiodraama on kaikkien saatavilla.

Vaikka aineistoani markkinoidaan podcastina, on käsitteen määritelmä hieman epämääräinen. ”Podcast” tarkoittaa nykyään yleisesti kaikkea internetistä ladattavaa audio-aineistoa, jota voi kuunnella melkein missä tahansa, milloin vain ja jonka voi luoda kuka tahansa (Berry 2006, 144–145). Rennolle kuuntelijalle tämä termi on riittävä ja se helpottaa myös markkinointia, jolloin on ymmärrettävää, että aineistoni esitetään ensisijaisesti sellaisena. Syvennyttäessä siihen, miten aineistoni on tuotettu sekä minkälaiseksi Jon Ware on luokitellut sen, se täyttää audiodraaman eli kuunnelman ehdot. Perinteinen audiodraama, joka luotiin ja näyteltiin alun perin radiolle, kertoo tarinan erilaisten akustisten tekniikoiden avulla ja painottaa ennen kaikkea ääninäyttelijöiden tarinankerrontaa (Lutostański 2016, 118–119).

Selkeyden sekä tarkkuuden vuoksi käytän aineistostani audiodraama-käsitettä. Jos käytän podcast-termiä, viitaan silloin audiodraaman luonteeseen ladattavana ja helposti kuunneltavana ääniaineistona. Puhuessani ”audiosta” viittaa yleisesti kaikkeen mitä kuulija kuulee audiodraamassa, eli puheeseen, sateen sekä muihin mahdollisiin äänitehosteisiin.

Jaksoja on kolmekymmentä ja yleisesti sanoen jaksot ovat puolen tunnin pituisia. Olen kuunnellut aineistoni kaikki jaksot monta kertaa jo ennen tutkimuksen aloittamista ja muistan siksi monet

kohtaukset ulkoa. Tämän ansiota tiesin suurin piirtein, mitkä ovat neljä merkittävintä tilan ulottuvuutta audiodraamassa, tarinan teemat, jotka ovat keskeisimpiä sille sekä mistä jaksoista löytäisin nämä. Olen käyttänyt analyysissäni jaksoja 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 19, 22, 25 sekä 30. Teoriani sekä viitekehysten auttoivat minua rajaamaan analysointikohteeni kuten myös kirjoittamaan niistä kohdistetusti. Kiinnitin esimerkiksi huomiota siihen, millä tavoin päähenkilö kuvaili kaupunkia ja hänen merkityksenantojaan eri tiloille. Vertasin näitä kuvailuja lähdekirjallisuuteen, jolloin pystyin tukemaan analysointiani lähdeviittauksilla. Samalla lähdekirjallisuus syvensi ymmärrystäni audiodraaman teemoista ja tilan ulottuvuuksista, kun pystyin yhdistämään nämä todellisen maailman ilmiöihin, kuten vihamieliseen arkkitehtuuriin tai uuden kapitalismin-teoriaan. Suorat lainaukset olen saanut audiodraaman omalta kotisivustolta, josta löytyy jaksojen käsikirjoitukset.

Kuten kauhukirjallisuus, valitsemani audiodraama turvautuu kuvailuun ja kuulijan mielikuvitukseen tunnelman luomiseksi. Tarinan tekstin lisäksi päähenkilön monotoninen puhe ja sateen ropina rakentavat I am in Eskew -audiodraamasta ainutlaatuisen ja vaikuttavan kokemuksen. Juuri nämä äänet luovat audiodraaman erityisen tunnelman ja tilan, joka ei olisi välittynyt samanlaisena kuin kirjan sivuilla. Näitä kahta elementtiä, audiota, johon lasken puheen ja taustääänet, sekä sen luomaa tilaa, olen havainnoinut tutkielmaani varten.

Näen, ettei tarinamuotona kauhukirjallisuus eroaisi suuresti audiodraamaa varten tuotetusta kauhufiktiosta, josta kirjoitetaan aina ensin käsikirjoitus. Suurin ero näissä kahdessa ovat äänitehosteet, joita audiodraama hyödyntää sekä kirjoitetun tekstin ääneen näyttelemisen, kun taas kauhukirjallisuus hyödyntää pelkkää tekstiä. Vaikka audiodraamaa varten kirjoitettu käsikirjoitus olisi tyyliltään erilainen verrattuna painettuun kauhukirjallisuuteen, tämä mahdollinen ero ei ole oleellinen tutkielmalleni ja jätän sen siksi pois työstäni.

Tulkintojani audiosta on ohjannut teoriani, viitekehysten sekä lähdekirjallisuuteni podcasteista. Kuitenkin tapani analysoida aineistoni audiota perustuu viime kädessä omiin tulkintoihini siitä, vaikka olen pyrkinyt olemaan mahdollisimman objektiivinen. Joku saattaisi esimerkiksi kokea monotonisen äänen kylmäksi, vähäiset äänitehosteet puutteellisiksi tai sateen taustääänenä ärsyttäväksi, jotka väistämättä värittäisivät hänen omaa kokemustansa audiodraamasta. Itse olen kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, miten ääninäyttely, äänitehosteet sekä näihin yhdistyvä tarinankerronta tukevat valitsemiani tarinan teemoja ja tilankäsityksiä. Lähdekirjallisuuden avulla olen myös tukenut audion analysointiani. On siis tiedostettava, että jokaisen kuuntelukokemus voi olla erilainen ja omat tulkintani audion luomasta kuuntelijan tilasta ovat vain yksi muiden joukossa.

Tutkimusetiikka sekä siitä syntyvät tiedon tuottamisen tavat koostuvat eettisistä periaatteista, säännöistä, normeista, arvoista ja hyveistä, jotka jokainen tutkijan on opittava (Fingerroos ja Kokko

2022, 64.) Omaan tutkimukseeni ei kuitenkaan liity kovinkaan paljon eettisiä haasteita, sillä aineistoni on valmis fiktiivinen teos, jonka analysointiin käytän monipuolista tutkimuskirjallisuutta. Hyödynnän haastattelua, jossa audiodraaman tekijät kertovat itsestään, sen luomisen prosessista sekä sen teemoista, mutta tieto ei ole salattua tai henkilökohtaista vaan kaikille avointa. Tutkijana minun on oltava avoin tutkimusprosessistani, kirjattava lähteet oikein ilman plagiointia ja pyrittävä hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaiseen laadulliseen lopputulokseen, siten ettei se vahingoita ketään (Fingerroos ja Kokko 2022, 65).

2 Audiodraaman neljä tärkeintä tilaa

2.1 Kaupunki, joka ei välitä ihmisistä

Selkeä, tunnistettava ja ymmärrettävä visuaalinen kuva (eng, image) tai käsitys ympäristöstä tarjoaa ihmisille turvallisen olon sekä mahdollisuuden rakentaa sopusuhtaisen suhteen itseensä ja ympäristöönsä (Lynch 1960, 4–5). Kaupunkisuunnittelija Kevin Lynch kutsuu tätä visuaalisen kuvan/käsityksen määritelmää ”luettavuudeksi” (eng. legibility), jonka avulla ihminen voi muodostaa irrallisista elementeistä, kuten kaduista, rakennuksista ja maamerkeistä, yhtenäisen ja navigoitavan kuvion. Vaikka tässä korostuvat visuaaliset rakenteet, jotka voidaan kokea neutraaleina ja irrallisina, Lynch korostaa myös sosiaalisten suhteiden sekä yksilön oman kokemuksen ja merkityksenannon vaikuttavan ympäristön luettavuuteen (Lynch 1960, 2–6). Kun pohdimme Eskewin kaupunkitilaa, voimme analysoida sitä tämän luettavuuden kautta.

Jon Waren ääninäyttelemä David Ward kuvailee usein kuulijoilleen tekemissään äänitteissään yksityiskohtaisesti Eskew -kaupunkia sekä arkeansa siellä, luoden mielikuvaa ympäristöstään sanoillansa. Ensimmäisessä jaksossa ”correspondence” (suom. kirjeenvaihto) David kertoo ihmisten läsnäolon tuovan lohtua öisen kaupungin kaduilla, kun taas fyysiset paikat (eng. places) kauhistuttavat häntä. Tämä pelko poikkeaa todellisuuden totutusta normista, jossa pelko on ennen kaikkea sosiaalisesti tuotettua eli pelko kohdistuu kaupunkitilassa oleviin muihin ihmisiin kaupunkitilan sijaan (Koskela 2009, 78). Audiodraamassa Davidin ahdistus kohdistuu ennen kaikkea fyysisiin rakenteisiin hänen ympärillään:

But I have stopped in the seeping drizzle of the Stranger’s Quarter, finding myself at a sudden intersection of neon signs and brothels and chemists that was, I swear, something else entirely the last time I was walking here. [...] I have walked down stone alleys in Eskew that turned further in upon themselves than seemed, structurally speaking, possible; I have wandered stairways that fell so deep into the darkness of the Oldtown that I thought I could look down and see the stars again. (1. jakso)

Kuten toin aikaisemmin esille, Lynchin mukaan kaupungin luettavuus määrittyy erillisten osien luomasta yhtenäisestä kuvasta. Nämä osat ovat polut (eng. paths), reunat (eng. edges), alueet (eng. districts), liitoskohdat (eng. nodes) ja maamerkit (eng. landmarks) (Lynch 1960, 46–85).

Ensimmäisessä jaksossa David mainitsee juuri nämä meille tutut kaupungin elementit, kuten mainosvalot, yritysrakennukset, kulkemiseen vaikuttavat kiviset kujat, risteykset sekä portaikot ja jopa alueseutujen nimiä, kuten ”Strangers’s Quarter” ja ”the Oldtown”. Maamerkkinä voidaan taas pitää kaupungin tunnetuinta maamerkkiä ”katedraalia”, jota kuvaillaan kaikille tuttuna ja vältettävänä

elementtinä (3. jakso). Kaupungin kuvailut myöhemmissä jaksossa vahvistavat kaupungeille tyypillistä kuvan luettavuutta.

Tämä fyysinen struktuuri, jonka muodostavat kaupunkitilan rakenteellinen puoli ja sen luettavuus, ei kuitenkaan luo turvallisuuden tunnetta päähenkilölle tai sopusuhtaista suhdetta ympäristön ja päähenkilön välille. Davidin kuvaillessa ympäristöänsä ensimmäisessä jaksossa korostuu hänen kykenemättömyytensä luottaa fyysisen ympäristönsä turvallisuuteen, pysyvyyteen ja vakauteen. Kyse ei ole vain hahmon harhaluuloisuudesta, vaan jokaisessa jaksossa korostuu Eskewin labyrinttimainen, jatkuvasti muuttuva rakenne. Kartat esimerkiksi heijastavat tosiasioita, mutta myös vahvistavat vallitsevia käsityksiä korostamalla tiettyjä asioita (Kokkonen 1997, 55). Audiodraaman kolmannessa jaksossa David kuitenkin tuo kuulijalle esille, kuinka turhia kartat ovat Eskewissä, sillä ne vain eksyttävät kartanlukijat uusiin, tuntemattomiin paikkoihin. Näin Eskew -kaupungin kartat todistavat entisestään vaikutelmaa Eskewistä kaupunkina, joka on aktiivinen passiivisen sijaan ja jatkuvassa, haitallisessa vuorovaikutuksessa kaupunkilaisen kanssa. Samalla kartat vahvistavat ja oikeuttavat päähenkilön turvattomuuden tunteen epäluotettavasta struktuurista, näin kannustaen hahmoa mukautumaan kaupungin muotoihin.

Kuuntelijoina me ymmärrämme, että audiodraaman tarinassa tutut kaavat ja odotukset eivät enää suojele hahmoja, jolloin meidänkin tulkintaamme ohjaa epäluottamus fyysiseen struktuuriin ja sen muodostamaan tilaan. I am in Eskew -audiodraama on osannut näin luoda onnistuneen spekulatiivisen fiktiivisen tarinan, joka kääntää kaiken tutun ja turvallisen pääläelleen. Audiodraaman uuden kaupunkitilan esityksen edessä kuuntelijat myös tiedostavat sen, minkälainen heidän oma suhteensa ympäristöön on ja miten monipuolinen tila voi olla siinä.

Tarinan kaupungista johtuvan epävarmuuden tilan voidaan tulkita heijastavan laajempaa ilmiötä todellisuudesta. ”Uusi kapitalismi” on teoria siitä, miten nykyisen kapitalismin luoma työn järjestys koostuu jatkuvasti muuttuvista instituutioista, johtaen jatkuvuuden kokemuksen hajoamiseen sekä lopulta tunteeseen irrallisuudesta ja hyödyttömyydestä, oman elämäntarinan pirstaloituneisuuteen sekä epäonnistumisen pelkoon (Sennett 2002 [1998], 64, 77, 93, 127–128, 131). Spekulatiivisena fiktiona audiodraama onnistuu luomaan pahaa aavistavan ahdistuksen tunteen, mutta samalla se tuo kauhun kautta esille tämän ahdistuksen juurisyyn eli uuden kapitalismin järjestelmän. Kapitalismin jokapäiväisistä käytännöistä syntyy nimittäin epävarmuuden tila, joka tulkitaan normaalina ja väistämättömänä (Sennett 2002 [1998], 28).

Tämä kaikki ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Eskewillä ei olisi kaupungin kuvan luettavuutta eli yhtenäistä kuvaa kaupungin toiminnasta, jonka avulla sen asukas voi navigoida arjessaan.

Kaupunkisuunnittelua ohjaa ennen kaikkea institutionaalinen vallankäyttö taloudessa, politiikassa,

lainsäädännössä ja hallinnossa (Häkli 1997, 44–45). Ymmärtääksemme mitä varten kaupunki on rakennettu on meidän analysoitava sitä, miten se on suunniteltu ja mitkä ovat sen tavoitteet. Loppujen lopuksi kaupunki kuvaa ihmisten ympäröivän maailman menestyksellistä uudelleenrakentamista, mutta myös itsensä rajaamista sen ehtojen mukaiseen elämään (Park 1967, 3).

I am in Eskew -audiodraamassa toinen päähenkilö Riyo Duale tutustuu sivuhahmoon professori Henley. Tämä hahmo tuo kahdeksannessa jaksossa esille kaupunkisuunnittelua ohjaavan ”weaponised environment” käsitteen, jota sota-arkkitehtuuri yhtymä ”the Orion Building Concern” toteuttaa. Tässä kaupunkisuunnitelmassa vanha tuhotaan ja sen tilalle rakennetaan tarkoin ehdoin sellainen paikka, kuten kaupunki, jossa asukkaat kokevat täydellistä kauhua ja epätoivoa. The Orion Building Concern ei kuitenkaan ole rajoittunut vain Riyo Dualen maailmaan eli kuuntelijoiden näkökulmasta tuttuun, todelliseen maailmaan, vaan jo toisessa jaksossa kuulija saa selville sen olevan keskeinen yhtymä myös Eskewissä. Tarinassa rakentamista ohjaa siis vallankäyttö, joka leviää ja pakottaa ihmisen kulkemaan toisen rakentamia katuja pitkin herättämällä lamauttavaa pelkoa ja epätoivoa toisessa. Tämä voidaan tulkita nykyisessä kaupunkitilassa esiintyvänä ”vihamielisenä arkkitehtuurina” (eng. hostile/defensive architecture), jolla pyritään ympäristön struktuurimuodoilla ohjamaan julkisissa tiloissa ihmisten, kuten kodittomien ja muiden toivotusta normista poikkeavien ryhmien, käyttäytymistä psykologisesti ja fyysisesti (Chellew 2016, 18–19).

Eskewistä syntyy käsitys kaupungista, joka tuo yhteiskunnalliset ja sosiaaliset ongelmat esille fyysisen rakenteen ja tämän merkitysten sekä toimintojen kautta. Myös David korostaa vihamielisen arkkitehtuurin vaikutusta ihmisiin kaupungissa kertoessaan kuulijalle, että ”foreigners find it difficult to survive in Eskew, a city that constantly reminds us just how unnecessary we truly are.” (1. jakso). Davidille tämä kaupunginsuunnitelman ulottuvuus ei ole vain tietyille ryhmälle tai alueelle rajoittuva, vaan se on osa jokaisen Eskewissä asuvan elämää. Kyseistä sitaattia voidaan tulkita osoituksena siitä, miten kapitalismi korvaa ihmiset ja heidän kyvykkyytensä halvemmallalla sekä tehokkaammalla koneistuksella, johtaen välinpitämättömyyteen ja epävarmuuteen omasta paikasta (Sennett 2002 [1998], 70, 72–73).

Tämän lisäksi professori Henley puhuu näiden rakennettujen paikkojen vihamielisyyden syntyvän tiloista, jotka ovat näkymättömiä, mutta aistittavia ja aina olleet ihmisten keskuudessa:

So-called haunted houses. The rooms where we step inside, and shiver, and quite impulsively we can't wait to get out, because something – the dimensions, the acoustics – is so horribly wrong to us that we cannot bear to exist within it. (8. jakso)

Näiden tilojen kuvausta voidaan vertailla lähes täydellisesti psykoanalyttikon uranuurtajan Sigmund Freudin ajatuksiin saksalaisesta käsitteestä ”unheimlich” (eng. uncanny, suom. ei kattavaa käännöstä muuta kuin outo), jota hän tutki kirjallisuudessa, mutta myös psykologisena sekä sosiaalisena ilmiönä (Vidler 1992, 6–7). Freud määritteli kyseisen käsitteen kauhun kokemukseksi, joka syntyy ihmisen käsittämän vanhan ja tutun muuttumisesta oudoksi, kotoisen muuttumisesta tuntemattomaksi. Kyseiseen käsitteeseen kuuluu erityisesti ymmärrys jonkun salaisen ja piilotetun esiin tulemisesta. (Freud 1919, 124, 132.)

Kuten olen aikaisemmin tuonut esille, I am in Eskew -audiodraamassa esiintyy yhteiskunnallisen epätasa-arvon ja eristyksen teemoja. Professori Henleyn puhe näkymättömistä tiloista, niin kutsutuista ”haunted houses”, voidaan nähdä sellaisina kauhun tiloina, jotka syntyvät Freudin ”unheimlich” kokemuksesta. Tuttu ympäristö, kuten kaupunki, muuttuu tuntemattomaksi ja oudoksi, mutta samaan aikaan tämä outous on ollut aina osa ihmisiä. Nämä tilat eivät siis synny tyhjästä eikä arkkitehtuuri itsessään ole ”unheimlich” vaan siihen liittyvät historialliset ja kulttuuriset representaatiot luovat siitä sellaisen (Vidler 1992, 11–12). Eskew ei näin ole tyhjästä syntynyt kaupunki, jossa oudon kokemus sekä epätasa-arvoisuus ruumiillistuvat kaupungin rakenteessa (12. jakso), vaan sen rakentumista on ohjannut hallitsevan vallan mukainen kaupunkisuunnittelu sekä historialliset että kulttuuriset representaatiot. Koska Eskew on fiktiivisen tarinan tuotos, voimme tulkita sen olevan ennen kaikkea miljöö, joka havainnollistaa fyysisesti kuuntelijalle kuten myös päähenkilölle yhteiskunnalliset epäkohdat nyky-ajan kapitalismissa.

2.2 Tila ilman ihmisten lämpöä

Kaupungeissa tuetaan sosiaalisia kanssakäymisiä niin kutsutulla sosiaalisella infrastruktuurilla, kuten kirjastoilla, puistoilla ja museoilla (Bille & Schwabe 2023, 28). Myöskään Eskew ei ole ilman näitä. Esimerkiksi audiodraaman ensimmäisen jakson kliimaksi tapahtuu pariskuntien suosimassa puistossa ja toisen jakson tapahtumat sijoittuvat museoon. Nämä sosiaaliset tilat kuitenkin vääristyvät kaiken muun rinnalla Eskewissä. Luvussa 2.1 mainitsin Eskewin kuvastavan vihamielistä arkkitehtuuria. Kuitenkin sen sijaan, että tämä kontrolli rajoittuisi pienempiin alueisiin, Eskew kaupunkina on itsessään hallitsevan ja vihamielisen arkkitehtuurin kokonaisuus, vaikuttaen väistämättä sen jokaiseen sosiaaliseen tilaan. David tiivistääkin Eskewin asukkaissa sekä hänessä itsessään heijastuvan julmuuden ja välinpitämättömyyden kutsuessaan kaupunkia sellaiseksi, joka ”revels in damage and deformity as long as it’s happening to somebody else” (2. jakso). Ihmisen pelätessä myös hänen kokemuksensa tilasta ja siellä liikkuminen muuttuvat (Koskela 2009, 43).

Davidin kykenemättömyys luottaa muihin asukkaisiin sekä fyysiseen ympäristöönsä vahvistaa tätä väitettä. Päähenkilön omaa kuten myös muiden asukkaiden kokemaa eristäytyneisyyttä kuvaa kohtaus eräässä ”the Queen and Crown” baarissa, josta David kertoo kuulijalle:

We’re a desperate crowd in the Queen and Crown: too proud to master the language, too frightened to walk the streets, too lonely to stay at home. [...] You come here, and pretend to care, and wait for your conversational partner to pause for breath, and then you take up the reins and talk out your lungs until both of you are too drunk to keep talking. (2. jakso)

Huolimatta siitä, että äskeisen lainauksen perusteella kaupunkilaisten keskuudessa ei synny aitoja yhteyksiä kenenkään kanssa, David kokee myös olevansa osa ryhmää puhuessaan kaupunkilaisista me-muodossa. Lainauksessa ilmenee kuinka David ymmärtää muiden käyttäytymistä, koska hän tunnistaa sen itsessään. David navigoi sosiaalisissa tiloissa sen mukaan, mikä on soveliaista eli mikä toisin sanoen varmistaa hänen selviytymisensä tai minimaalisen kärsimyksen, ja tarvittaessa hän jakaa itsensä hyväksytyyn sisäryhmään ja muut syrjäytettyyn ulkoryhmään (esimerkiksi 11. ja 13. jakso). Tämä tila muistuttaa modernia ja poliittisesti liberaalia julkista tilaa, joka vastustaa radikaalin eron esille tuomista ja ylläpitää tätä kontrollia puuttumalla jatkuvasti kaupunkitilaan esimerkiksi arkkitehtuurin avulla (Viren ja Vähämäki 2020, 204–205). Samalla tavalla myös Eskew puuttuu kaupunkitilaan omalla arkkitehtuurillaan ja tarinassa kaupungin valtaan alistumisen vastustamista rangaistaan kovin ottein (esimerkiksi 13. ja 19. jakso).

Kuulumisen tunne ei perustu mihinkään aitoon tai pysyvään, kuten Davidin harvinaisen rehellinen tunnepurkaus tuo ilmi:

Do you have any idea how it feels to spend years at a time [...] pretending that you could be respected or loved, that you could be a father or son or human being, and every time you think, yes, I’ve struck upon something real here [...] that’s when it all turns on you. (25. jakso)

David ei myöskään osaa nähdä muita ihmisiä ilman, että näkee Eskewin heissä. Näin ilmenee hänen kohtaamisessansa erään arkkitehdin kanssa hänen mieltiessään ”if he’s real at all, or simply a shape this city has conjured up to embody the Gallery and put a stop to my questions” (2. jakso). Eskewin kaupunkitilasta syntynyt pelko on tehnyt päähenkilön apaattiseksi ja kyyniseksi muita kohtaan, pakottaen hänet kilpailemaan muiden kanssa. Kyseiset tunnekokemukset rakentavat niin sosiaalisia kuin tilallisia rajoja ihmisten yrittäessä hallita ympäristöään, esimerkiksi sulkemalla uhkaavaksi koetut ryhmät ulkopuolelle (Koskela 2009, 18–21). Nämä kokemukset kaupunkitilasta voidaan ymmärtää laajempaan yhteiskunnallisena teemana tarinassa, joka heijastaa oikeata yhteiskunnallista ilmiötä nykykaupungeissa.

Jon Ware kertoo eräässä haastattelussa, kuinka audiodraaman tarinan oli tarkoitus tuoda esille vihamielisen arkkitehtuurin uhrien julman kohtelun, mutta myös sen, miten samat ongelmat turruttavat ja pakottavat muut ihmiset kääntämään selkensä kärsimykselle, jotta he itse voisivat selviytyä kaupungissa. Hän painottaa tätä ominaiseksi 2000-luvulle, jonka aikana ”the real horror we’re facing right now is, you see something horrible and you have to try your best to ignore it because tomorrow you just need to wake up and need to go to work”. (Radio Drama Revival -podcastin haastattelu 2020.)

Waren huomio työskentelystä tai muista arjen tilanteista yksilön ensisijaisena huolenaiheena ilmenee myös audiodraaman päähenkilön arjessa. Tämä elementti heijastaa nykykapitalismin osuutta kaupungin toiminnassa siten, että se käyttää hyväkseen ihmisten työvoimaa, mutta myös estää yhteisöllisyyden syntymistä ja täten pakottaa yksilöt keskittymään keskinäiseen kilpailmiseen (Viren ja Vähämäki 2020, 296). Kuten nykykapitalismissa, Eskewin kaupunkitilan aiheuttaman pelon rinnalla yksilö on myös yksin ilman aitoa kykyä vaikuttaa mihinkään, jolloin hän lamaantuu tottelemaan vain ulkoa tulevia vaatimuksia. Ratkaisu tähän löytyy yhteisöllisyydestä, jonka avulla kyetään muuttamaan itse toiminnan ehtoja eikä vain toimimaan niiden mukaan. (Viren ja Vähämäki 2020, 296.) Tämä ilmenee audiodraaman tarinassa Davidin tavatessa kaupungin ulkopuolelta tulevan Riyon, jonka rohkaisemana molemmat yrittävät löytää ulospääsyä Eskewistä ja johon Eskew itse reagoi aggressiivisesti ymmärtäessään uuden uhkan voiman (25. jakso). Ilman Riyon apua, David ei olisi osannut eikä halunnut lähteä Eskewistä, kuten seuraavassa luvussa tuon esille.

2.3 Häkki, jota ihminen kutsuu kodiksi

Inhimillisen todellisuuden voidaan määritellä muodostuvan ajasta, paikasta ja minuudesta sekä näiden vuorovaikutuksellisesta suhteesta (Karjalainen 1997, 235). Samalla tavalla kaupungissa mikään ei ole irrallista, vaan kaikki koetaan suhteessa muihin, yksilön omiin muistoihin, menneisyyden kokemuksiin ja merkityksenantoihin (Lynch 1960, 1). Audiodraaman jaksoissa ilmeneekin usein, ettei David Ward ei joudu kamppailemaan ainoastaan kaupungin kanssa vaan myös itsensä kanssa hänen yrittäessään selviytyä paikassa, joka tekee kaikkensa ulottaakseen vaikutusvaltansa asukkaidensa jokaiseen nurkkaan.

David esimerkiksi tunnustaa kuulijalle selailevansa usein kännykästään vanhoja kuvia itsestään ja hänen lähimmäisistään varmistaaksensa vielä muistavansa nämä asiat uudessa paikassa, viitaten hänen oman minuutensa sekä menneisyytensä epävarmuuteen (2. jakso). Tätä tulkintaa vahvistaa myös Davidin välinpitämätön suhtautuminen ajankuluun: ”and then, it’s some awful hour of some awful night, because I am no longer keeping track of such things” (1. jakso). Päähenkilön tavasta aloittaa

jokainen jakso kertomalla ensin nimensä ja sitten hänen olevansa Eskewissä ilmenee hänen pyrkivän säilyttämään identiteettiänsä, mutta samalla tämän olevan erottamaton osa kaupunkia. Myös David tiedostaa tämän kertoessaan kuuntelijalle, kuinka tottunut hän on siihen, ettei hänellä ole minkäänlaista valtaa tai toimijuutta Eskewissä, koska kaupunki on valtaapitävä toimija sen asukkaiden sijaan (7. jakso). David ymmärtää itseänsä vain suhteessa ympäristöönsä ja hänen ympäristönsä on se, joka vaikuttaa kaikkein eniten hänen toimintaansa.

Audiodraaman toisen päähenkilön Riyon sekä muiden sivuhahmojen avulla, kuten professori Henleyn (15. jakso) tai Davidin kollegan Kennethin (13. jakso), kuulija oppii Eskewin erilaisista puolista sekä jokaisen hahmon ainutlaatuisesta suhteesta kaupunkiin. Audiodraaman kaupungissa muodostuu monenlaisia tiloja, mutta näissä tiloissa on oleellista hahmojen henkilökohtaiset menneisyyden kokemukset, vuorovaikutuksellinen suhde aktiiviseen ympäristöön ja ihmisiin sekä merkityksenannot. Keskittyessämme hahmoihin korostuu fyysisen rakenteen sijaan mentaalinen. Tilat ovat tällöin myös melko laajoja, koska Eskew kaupunkina on jokaiselle omalaatuinen ja erottamaton osa hahmojen henkilökohtaisia tiloja. Tätä vahvistaa se, kuinka David toteaa kaupungin luoneen jotakin hänelle, mutta hänen olevan kuitenkin kykenemätön hyväksymään sitä (1. jakso).

Hahmojen omia tiloja voidaan tulkita ”elämistiloina”. Nämä tilat muodostuvat jokapäiväisen arjen tilallisesta ulottuvuudesta, jonka yksilö hahmottaa aistihavaintojensa kautta ja johon hän identifioituu ja tuntee kuuluvansa. Käsite viittaa siis ennen kaikkea mielen muodostamiin merkityksellisiin rakenteisiin omasta ympäristöstä. (Enges ym. 2015, 137.) Davidin arki muodostuu selviytymisestä meille tuttujen rutiinien kautta: ruoan valmistamisesta, töihin menemisestä, potkujen saamisesta, parisuhteen aloittamisesta (1. jakso, 5. jakso, 11. jakso). Kuitenkin David painottaa näiden rutiininomaisten toimenpiteiden painoarvon Eskewin kaltaisessa kaupungissa: ”But some of us do find work, or purpose, or a sense of resolution. Some of us find ways to endure here” (1. jakso).

Hänen elämistilansa Eskewissä ovat tuttuja, mutta vääristyneitä hänen joutuessaan selviytymään kaupungin kehittämistä kauhuista ja samalla niin arkisista asioista kuin työnteosta. Kuitenkin ne myös muodostavat päähenkilön elämismaailman kiinnepisteet, jonka tilalliset ulottuvuudet hän kokee rutiinien avulla (Tani 1997, 215). Samalla David sokeutuu ympäristölleen ja sen tapahtumille, mikä tässä tilanteessa auttaa häntä selviämään seuraavaan päivään:

Every day I wake up alone, I set out into a city of ceaseless noise and distraction and spectacle, I come home... and when I fall into bed alone, I do my best to forget what I've undergone, what I've seen. If I couldn't forget, I'm not sure I'd be able to keep going. (9. jakso)

Huolimatta siitä, että David usein ilmaisee toiveensa paeta Eskewistä, kuten viidennessä jaksossa, hän ei kuitenkaan ota vastaan monia mahdollisuuksia toteuttaa tätä (9., 13. ja 22. jakso). Päähenkilö myös kertoo kuulijoille, ettei Eskew tehnyt hänestä pelokasta, vainoharhaista ja maailmaa vierastavaa, vaan hän oli aina ollut sitä (3. jakso) ja että hän itse karkasi kotoansa Eskewiin (30. jakso). Tämä kaikki asettaa Davidin ja hänen suhteensa kaupunkiin uuteen valoon.

Kaupunkia voidaan pitää ”tosi paikkana” (eng. true place) eli merkittävänä ja todellisena, kun se on näkyvästi organisoitunut, tarkasti tunnistettavissa ja sen yhteisöllisyys on ilmeinen. Tällainen paikka mahdollistaa kaupunkilaisten omien merkitysten sekä yhteyksien luomisen siihen. (Lynch 1960, 92.) Davidin kertomuksista kaupungista muodostuu tällainen yhtenäinen tosi paikka, huolimatta hänen ympäristönsä vaarallisesta kaoottisuudesta: päähenkilö viittaa usein Eskewin sääntöihin tai tapoihin (esimerkiksi 2. jakso), jaksoissa tulee ajoittain kaupunkilaisia ja paikan kieltä kuvaileva termi ”eskovian” esille (esimerkiksi 1. ja 2. jakso) ja Eskew kaupunkina on tunnistettava sen ulkopuolellakin (12. jakso, ks. myös luku 2.1 ”haunted-houses”).

Davidilla on ennen kaikkea itselleen ymmärrettävä kuva kaupungista, sillä hänelle se on paikka, jossa jokainen aikaisemmin tuomittu pelko ja vainoharhaisuus ovat oikeutettuja. Kaoottinen arki Eskewissä muodostaa turvallisen ja arvattavan todellisuuden, koska hän jakaa sen muiden kaupunkilaisten kanssa ja jonka rikkoutuminen johtaisi sekä hänen todellisuutensa että identiteettinsä menetykseen (Giddens 1991, 36). Tämä selittäisi myös Davidin vastahakoisuuden lähteä pois Eskewistä. Kuten toin luvussa 2.1 esille, Eskew kaupunkitilana tuo konkreettisesti esille piilotetut asiat, kuten yhteiskunnalliset viat ja sosiaaliset suhteet. Hahmoihin keskittyminen yksilöinä tuo esille kaupunkilaisten psyykkiset ongelmat, koska kokonaisvaltaisesti koettava tila on näkymättömän fyysinen metafora (Vidler 1992, 167). Näin huolimatta Eskewin kaupunkitilan kauhistuttavista ja eristävästä kokemuksista ihminen voi olla helpottunut. Tämä johtuu siitä, että toivottomaan tilanteeseen antautuminen on vain objektiivisen todellisuuden tunnustamista ja antaa samalla mahdollisuuden rakentaa eheän kokemuksen itsestään (Sennett 2002 [1998], 146–147).

2.4 Kuuntelija osana kaupunkitilaa

Audiodraaman kuuntelijalla ja sen päähenkilöllä on jotakin yhteistä jokaisessa jaksossa: yksinäisyys. Ihmisen kuunnellessa audiodraamaa tai yleisesti podcastia, hän on sekä tilallisesti että ajallisesti erillään muusta maailmasta. Tätä yksinäisyyttä korostaa podcastin mediamuodon luonne, jota kuunnellaan yksin ja oman aineistoni kohdalla myös tuotetaan hyvin itsenäisesti. (Spinelli & Dann 2019, 46.) Kuitenkin kuulijalle syntyy myös kokemus suorasta, elävästä kommunikaatiosta huolimatta

siitä, että jaksot ovat etukäteen kirjoitettu, äänitetty ja muokattu (Spinelli & Dann 2019, 46). Audiodraaman kuuntelu muodostaa siis paradoksaalisen tilan. Siinä yhdistyvät kuuntelun yksinäisyys sekä eristäytyminen maailmasta (esimerkiksi kuulokkeilla), mutta samalla uusi yhteys puhujan ja kuuntelijan välillä. Tätä kommunikaatioyhteyttä vahvistaa ennen kaikkea audion autenttisuus, jonka voi rakentaa rehellinen ja maanläheinen hahmo ja jonka avulla kuuntelija voi syventyä tarinaan tehokkaammin (Spinelli & Dann 2019, 65).

I am in Eskew -audiodraamassa jaksot ovat päähenkilön äänittämiä viikoittaisia kertomuksia, joissa hän jakaa kokemuksensa arjestaan kuuntelijan kanssa. Jaksojen rakenne kuuntelijoille lähetettyinä kertomuksina jo luovat autenttisuutta ja yhteyden David Wardin sekä yleisön välille. Tämän lisäksi autenttisuutta sekä kuuntelijan että päähenkilön välistä yhteyttä vahvistaa David Wardin tapa puhutella kuuntelijaa: ”That’s about all we have time for. [...] Please. Tell your friends about Eskew. I think they deserve to hear this. Be with you again this time next week” (1. jakso) tai “wherever you are, all of you, whichever adventures you’ve embarked upon across the world, I hope you’re happy, and well-fed, and fulfilled” (2. jakso). Jon Waren tuo ääninäyttelyssään esille Davidin masentuneisuuden ja toivottomuuden monotonisella äänellä. Samalla hänen tavassaan ilmaista hahmonsa kokemuksia sekä keskustella kuuntelijan kanssa korostuu inhimillisyys sekä lähes tuttavallinen intiimisyys. Nämä elementit saavat kuuntelijan seuraamaan tarinankulkua ja kokemaan myötätuntoa päähenkilöä kohtaan.

Audiodraaman puhe ja sen sisältö luovat kuulolla havaittavan tilan, joka vie kuuntelijan lähelle tarinaa ja David Wardia samalla tavalla kuin esimerkiksi puhelun toisesta päästä kuuluva ääni tekee. Kuitenkin tässä tilan läheisyydessä on pahaenteinen sävy. David Ward kuvailee Eskewiä kaupunkina, jossa sade ei koskaan lakkaa (1. jakso). Tätä tarinanpiirrettä havainnollistaa jokaisen jakson taustalla kuuluva sateen ropina, jonka kuulee jopa Eskewin ulkopuolella kulkevan toisen päähenkilön Riyo Dualen jaksoissa. Riyo Duale itse kuitenkin kuulee tämän äänen vasta, kun hän saapuu Eskewiin (15. jakso). Tästä herää siis uhkaava kysymys: olemmeko me, kuuntelijat, jo Eskewissä kuullessamme kaupungin loputtoman sateen?

Kuuloaistiin perustuvan tilan läheisyys, joka aikaisemmin loi intiimin, autenttisen tuntuksen ja myötätuntoisen yhteyden tarinan päähenkilön kanssa, muuttuu näin tarinan edetessä ahdistavaksi ja päällekkäyväksi. Tätä aikaisemmin rajatun tilan muutosta kuvaa myös audiodraaman tarinassa paljastunut tieto Eskewin laajenemisesta uusille alueille (19. jakso). Näin kuulija tiedostaa sen kautta Eskewin rakentaman tilan laajuuden ja voiman, vaikka sen havaitseminen on mahdollista vain kuuloaistilla.

Ottaessamme huomioon kuuntelijan tilan sekä tämän rajojen rikkoutumisen voimme analysoida sitä tieteisfiktion eli scifin ja goottisen kirjallisuuden näkökulmasta. Näiden tyyllilajien maailma jaetaan vastakkaisiin tiloihin, kuten tavalliseen ja odotustenvastaiseen arkeen, kauhistuttavaan ja mystiseen maailmaan sekä näiden väliseen rajaan, jonka ylittäminen nähdään rikoksena (Aguirre 2008, 2–3). Kuten *I am in Eskew* -audiodraamassa, tarinassa juoni, teemat ja hahmot ruumiillistuvat juuri tilojen avulla, joissa näkymätön, kuten päähenkilön psyykkiset haasteet, tuodaan esille fyysisten rakenteiden ja niiden muodostamien tilojen kautta (esimerkiksi 6. jakson silta, joka kuvaa päähenkilön itsetuhoisuutta). Audiodraaman kuuntelussa muodostuva tila kuvaa tätä rajaa, joka samalla luo etäisyyttä ja sallii meidän seurata David Wardin maailmaa turvasta. Kuitenkin tämä tiloja erottava raja on harhaanjohtava, sillä sen olemassaolo on jo osa kauhistuttavaa ja mystistä maailmaa, jolloin yleisön sekä tarinan hahmojen ajatellessa olevansa turvassa rajalla he ovat jo ylittäneet sen toiselle puolelle (Aguirre 2008, 5).

I am in Eskew -kauhuteoksena on merkittävä. Kauhufiktio hyödyntää sosiaalisia pelkojamme tuomalla ne konkreettisesti esille, mutta se ohjaa meitä pohtimaan miten suhtautua ja toimia näiden pelkojen kanssa (Reyes 2016, 12). Samalla tavalla myös *Eskew* havainnollistaa fyysisesti yhteiskunnalliset vinoumat, pelot ja mielenterveysongelmat. Muna Hussen kertoo haastattelussa audiodraaman tarinan käsitelleen erityisesti yksinäisyyttä ja mielenterveysongelmia, koska sekä hänellä että Warella on kokemusta näistä (Radio Drama Revival -podcastin haastattelu 2020). Heille teoksen tuottaminen oli siis myös omien tunteiden ja ajatusten käsittelyä. Tämän lisäksi tarinan teemat syntyivät tekijöiden ympärillään huomaamista asioista 2000-luvulla, kuten yhteiskunnallinen epätasa-arvoisuus, eristäytyneisyys, vihamielinen arkkitehtuuri ja miten nämä vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Kauhufiktiota voidaan pitää yhtenä rehellisimpänä fiktion tyyllilajina, jolloin tämän kaiken tuottaminen julkiseksi kauhutarinaksi on luovan lopputuloksen lisäksi rehellinen, tekijöiden omiin tuntemuksiinsa sekä ajatuksiinsa perustuva analyysi nyky-yhteiskunnasta ja sen kaupungeista (Reyes 2016, 12).

Audiodraama ei kuitenkaan anna suoraa vastausta kuulijan mahdollisille pohdiskeluille. Esimerkiksi tarinan lopussa Riyo joutuu hyväksymään surun ja tuskan ikuisen läsnäolon maailmassa, kun taas David kotiinpaluunsa sijaan siirtyy toiseen maailmaan toisessa muodossa ensin kirjaimellisesti tapettuaan identtisen version itsestään (30. jakso). Jotkut kuulijat saattavat pettyä tähän odottaessaan onnellista loppua, mutta kauhufiktion tarkoitus ei ole lohduttaa ketään perinteellisesti. Sen lisäksi, että kauhu on katarsista viihdettä, sen tavoitteena on haastaa tuttu todellisuus älyllisesti (Reyes 2016, 10; Hännikäinen 2018, 18). *Eskew* on kaupunki, joka turvan sijaan kiduttaa asukkaitansa suurin tai epäsuurin keinoin ja tarina audiodraamana tuo sen teemat entistä lähemmäksi kuuntelijaan intiimin yhteyden kautta. Tällainen tarinamuoto tarjoaa täydellisen ajatusharjoituksen kuuntelijalle. Toivon mukaan elämyksellisen tunnekokemuksen lisäksi se myös avaa kuuntelijan silmät tarkastelemaan todellisuuden kaupunkitilan monipuolisia vaikutuksia ihmisiin ja sen vallanmuotoja.

Ennen kaikkea I am in Eskew -tarjoaa odotetusta poikkeavan lohdun. Kauhufiktio on paradoksaalinen, koska se ahdistaa, mutta samalla se kannustaa meitä kohtaamaan tämän tuntemuksen. Kuullessamme jaksojen taustalla sateen ropinan ja David Wardin todetessa ”when you come to Eskew – and you will, I no longer have any doubt about that”, ymmärrämme Eskewin kaupunkitilan levinneen jo meidän luoksemme. Näin vahvistuu käsitys siitä, kuinka Eskewin kaupunkitilaan sisältyvät tarinan teemojen ja hahmojen muodostamat tilat, kuten yhteiskunnallinen epätasa-arvo ja psyykkiset ongelmat, muuttuvat näkyväksi Eskewissä ja ovat osa myös meidän todellisuuttamme.

Sen lisäksi, että tällainen tarina ja sen mediamuoto luovat taiteellisen ilmaisun tuntemuksille, ihminen voi myös huomata, ettei hän ole yksin pelkojensa kanssa samaistuessaan kauhutarinan hahmoihin (Hännikäinen 2018, 21–22).

3 Johtopäätökset

Tutkimuskysymyksiäni, valitsemaani teoriaa ja viitekehystä hyödyntäen, olen aineistoni tutkimisessa keskittynyt tarinan äänen ja narratiivin rakentamaan kaupunkitilaan, joka muodostuu tulkintani mukaan fyysisestä rakenteesta, yhteisöllisyydestä ja sen ilmenemisestä julkisissa tiloissa. Olen analysoinut myös päähenkilön eli yksilön henkilökohtaista ja merkityksellistä tilaa sekä audiodraaman audiota ja sen sisällöstä rakentuvaa kuuntelijan tilaa. Olen rajannut tutkimuksen monipuoliseen tilaan, joka perustuu fyysiseen ympäristöön ja on sen muokkaama. Koska aineistoni on fiktiivinen tuotos, olen pyrkinyt analysoimaan sitä kulttuurien tutkimukselle sopivalla tavalla. Olen tällöin hyödyntänyt todellisen maailman ilmiöihin liittyviä aineistoja, esimerkiksi kaupunki- ja yhteiskuntatutkimuksen lähdekirjallisuutta. Tällä tavalla haluan myös osoittaa, että tällaisen fiktiivisen aineiston sanoma paikasta ja sen tiloista heijastavat reaali maailman käsityksiä, jolloin aineistoni ei ole vain fiktiivisen viihteen muoto vaan myös tekijöiden itse tehty tulkinta länsimaiden nyky-yhteiskuntien kaupungeista ja kapitalismista.

Analyysissäni korostuu se, miten audiodraaman tarina tuo yhä uudelleen tilojen kautta konkreettisesti esille todellisten kaupunkien ongelmakohdat, joista päähenkilö ja muut hahmot kärsivät. Riippuen nykyisestä sosioekonomisesta asemastamme, me suomalaiset tuskin koemme kaupungit samalla tavalla vaan ne näyttävät mahdollisesti jopa turvalliselta silmissämme. Kaupunkisuunnittelu ei kuitenkaan ole neutraalia, kuten toin luvussa 2.1 esille, vaan sitä ohjaavat erilaiset tahot ja vaikka sen vaikutus kaupunkitilaan on usein tiedostamaton, ei se kuitenkaan tarkoita haitallisten elementtien puutetta. Vihamielinen arkkitehtuuri, kuten olen analyysikappaleissa kertonut, tuo näiden elementtien vahingollisuuden esille. Tämän lisäksi aineistoni tarina havainnollistaa, miten kaupunkitilan tietynlainen kontrolli johtaa eristyneisyyteen, yksinäisyyteen ja toivottomuuteen. Tarinan hahmojen paha olo ei synny tyhjästä vaan sillä on laajalle leviävät syyt, jotka voimme tunnistaa myös omassa reaali maailmassamme.

Audiodraaman rakentama kuuntelijan tila tuo kauhutarinan eri tavalla kuuntelijan lähelle. Se tekee siitä intiimin kuten myös realistisemman kuuntelijan saadessa oman roolinsa tarinan vastaanottajana. Kauhutarinana tämä läheisyys voi tehdä kuuntelemisesta ja tarinan seuraamisesta paljon voimakkaamman kokemuksen. Tämä on kuitenkin usein vain positiivinen vaikutus, koska kauhun pariin hakeutuu yleensä ihmiset, jotka kaipaavat tällaista voimakasta affektiivista kokemusta pelottavasta aiheesta. Kuten Eskew heijastaa todellisuuden kaupunkia, kapitalismia ja näiden vaikutusta ihmisiin, Davidin voi tulkita olevan heijastus kuuntelijasta. Samaistumme hänen arkeensa uudessa kapitalismissa ja ymmärrämme hänen toivottomuuttansa sekä kyynisyyttä, vaikkamme ehkä hyväksyisi sitä. Samalla tavalla kuin David saa lohtua Eskewistä, me saamme lohtua kuunnellessamme hänen kertomuksiansa.

4 Aineistot

Ware, Jon & Hussen, Muna 2018. *I am in Eskew*-podcast.

Podcastin kotisivusto. <https://www.iamineskew.com/>

Kuuntelualustat. <https://open.spotify.com/show/6jtNS73Qx1TZz1BjebQT4X>

<https://podcasts.apple.com/gb/podcast/i-am-in-eskew/id1339770338>

Radio Drama Revival 21.10.2020. *I am in Eskew – Muna Hussen and Jon Ware*. Haastattelijana Elena

Fernández Collins. Viitattu 3.1.2025. [https://www.podchaser.com/podcasts/radio-drama-revival-](https://www.podchaser.com/podcasts/radio-drama-revival-47684/episodes/i-am-in-eskew-muna-hussen-and-77087552)

[47684/episodes/i-am-in-eskew-muna-hussen-and-77087552](https://www.podchaser.com/podcasts/radio-drama-revival-47684/episodes/i-am-in-eskew-muna-hussen-and-77087552)

5 Lähteet

- Aguirre, Manuel. 2008. Geometries of Terror: Numinous Spaces in Gothic, Horror and Science Fiction. *Gothic studies*. 10(2): 1-17. <https://research-ebSCO-com.ezproxy.utu.fi/linkprocessor/plink?id=b775f5a6-7745-364b-9ed6-b253047e6444>
- Berry, Richard. 2006. Will the iPod kill the Radio Star. Profiling Podcasting as Radio. *Convergence*. 12(2): 143–162. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/1354856506066522>
- Bille, Mikkel & Schwabe, Siri. 2023. *The Atmospheric City. Ambiances, Atmospheres and Sensory Experiences of Spaces*. Abingdon: Routledge.
- Corstorphine, Kevin. 2022. Weird Fiction in the Twentieth Century. Teoksessa *Weird Fiction in the Twentieth Century*, toimittaneet Sorcha Ni Fhlainn & Bernice M. Murphy. 33–48. Edinburgh: Cambridge University Press
- Chelley, Cara. 2016. Design Paranoia. *Ontario Planning Journal* 31(5): 18–20. https://www.researchgate.net/publication/314762975_Design_Paranoia
- Enges, Pasi & Heimo, Anna & Mahlamäki, Tiina & J. Virtanen, Timo. 2015. Tila, paikka ja ympäristö. Teoksessa *Askel kulttuurien tutkimukseen*, toimittanut Jaana Kouri. 133–150. Turku: Painosalama Oy.
- Fingerroos, Outi & Kokko, Marja. 2022. Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö. Teoksessa *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*, toimittaneet Outi Fingerroos, Konsta Kajander ja Tiina-Riitta Lappi. 64–89. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Freud, Sigmund (1919) 2003. *The Uncanny*, toimittanut Adam Phillips. 121–161. Kääntänyt englanniksi David McLintock. Lontoo: Penguin Books.
- Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Hännikäinen, Timo. 2018. *Medusan kasvot. Kirjoituksia kauhusta*. Helsinki: Kiuas Kustannus Oy.
- Häkli, Jouni. 1997. Näkyvä yhteiskunta. Kansalaiset ja kaupunkisuunnittelun logiikka. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, toimittaneet Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela ja Sirpa Tani. 37–52. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Haarni, Tuukka & Karvinen, Marko & Koskela, Hille & Tani, Sirpa. 1997. Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, toimittaneet Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela ja Sirpa Tani. 9–36. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- I am in Eskew n.d. | Transcripts (suom. käsikirjoitukset) <https://www.iamineskew.com/>
- Koskela, Hille. 2009. *Pelkokerre. Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Helsinki: Gaudeamus Yliopistokustannus.

- Keil, Roger. 2016. From Global Cities to Globalized Urbanization. Teoksessa Neil Brenner 2016 (toim.). *Critique of Urbanization: Selected Essays*. Basel, Berliini ja Boston: Birkhäuser Verlag GmbH.
- Kokkonen, Pellervo. 1997. Kartan sosiaalinen todellisuus. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, toimittaneet Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela ja Sirpa Tani. 53–72. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Kortekallio, Kaisa & Roine, Hanna-Riikka & Suoranta, Esko & Teittinen, Jouni. 2020. Spekulatiivinen fiktio nyrjäyttää ihmiskeskeisen ajattelun rutiinit. *Tiede & edistys* 44(4): 349–354. <https://doi.org/10.51809/te.109634>
- Karjalainen, Tapani Pauli. 1997. Aika, paikka ja muistin maantiede. Teoksessa *Tila, paikka ja maisema. Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, toimittaneet Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela ja Sirpa Tani. 227–241. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Kuzmičová, Anežka. 2016. Audiobooks and Print Narrative: Similarities in Text Experience. Teoksessa *Audionarratology: Interfaces of Sound and Narrative*, toimittaneet Jarmila Mildorf ja Till Kinzel. 217–237. Berliini ja Boston: Walter de Gruyter GmbH.
- Lynch, Kevin. 1960. *The Image of the City*. Cambridge, Massachusetts ja Lontoo: The MIT Press.
- Lutostański, Bartosz 2016. A Narratology of Radio Drama: Voice, Perspective, Space. Teoksessa *Audionarratology: interfaces of sound and narrative*, toimittaneet Jarmila Mildorf ja Till Kinzel. 117–132. Berlin ja Boston: Walter de Gruyter GmbH.
- Laakkonen, Karoliina & Mustikkamäki, Nina. 2000. *Kaupunkitila, -pelko ja -suunnittelu*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Park E., Robert. 1967. *On Social Control and Collective Behavior*. Chicago ja Lontoo: The University of Chicago Press.
- Reyes Aldana, Xavier. 2016. Introduction: What, Why and When Is Horror Fiction? Teoksessa Reyes Aldana Xavier (toim.), *Horror. A Literary History*. Lontoo: The British Library.
- Richard, Sennett. (1998) 2002. *Työn uusi järjestys. Miten uusi kapitalismi kuluttaa ihmisen luonnetta*. Suomentaneet Eine Kivinen ja David Kivinen. Tampere: Vastapaino.
- Saarikangas, Kirsi. 2002. Merkityksellinen tila: lähiöasuminen arkkitehtuurin, asukkaiden, menneen ja nykyisen kohtaamisena. Teoksessa *Eletty ja muistettu tila*, toimittaneet Taina Syrjämaa ja Janne Tunturi. 48–75. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Spinelli, Martin & Dann, Lann. 2019. *Podcasting. The Audio Media Revolution*. Lontoo, New York, Oxford, New Delhi ja Sydney: Bloomsbury Academic.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vidler, Anthony. 1992. *The Architectural Uncanny. Essays in the Modern Unhomely*. Cambridge: The MIT Press.

Viren, Eetu & Vähämäki, Jussi 2020. *Seutu joka ei ole paikka. Kapitalismi ja metropoli*. Helsinki: Tutkijaliitto.